

OBSAH

Úvod	11
Svazek 1	
I. Rozum a vývoj	19
Konstrukce a vývoj	19
Osídla karteziánského racionalismu	20
Trvalé meze našich znalostí faktů	21
Znalosti faktů a věda	24
Souběžný vývoj mysli a společnosti: úloha pravidel	25
Chybná dichotomie mezi „přirozeným“ a „umělým“	27
Nástup evolučního přístupu	29
Přetrvávání konstruktivismu v běžném myšlení	31
Náš antropomorfní jazyk	32
Rozum a abstrakce	34
Proč extrémní formy konstruktivistického racionalismu pravidelně vedou k revoltě proti rozumu	36
Poznámky	37
II. Kosmos a taxis	43
Pojem řádu	43
Dva zdroje řádu	44
Odlišující vlastnosti spontánních řádů	45
Spontánní řády v přírodě	46
Spolehnutí se na spontánní řád ve společnosti zároveň rozšiřuje i omezuje naši moc řídit	47
Spontánní řády vyplývají z toho, že se jejich prvky podřizují jistým pravidlům chování	48
Spontánní řád společnosti je utvořen z jednotlivců a organizací	51
Pravidla spontánních řádů a pravidla organizace	52
Termíny „organismus“ a „organizace“	55
Poznámky	57
III. Principy a účelnost	60
Individuální záměry a kolektivní prospěch	60
Svoboda může být zachována jen sledováním principů a je ničena sledováním účelnosti	61
„Nezbytnosti“ politiky jsou obecně důsledky dřívějších opatření	63
Nebezpečí, že se bude přikládat větší význam spíše předvídatelným než pouze možným důsledkům našeho jednání	64
Falešný realismus a žádoucí odvaha uvažovat utopicky	65
Úloha právníka v politickém vývoji	67
Moderní vývoj práva byl v široké míře veden falešnou ekonomikou	69
Poznámky	72
IV. Měnící se pojem práva	74
Právo je starší než zákonodárství	74
Poučení z etologie a kulturní antropologie	75
Proces artikulace postupů	77

Pravidla ve faktech a normativní pravidla	79
Raný zákon	81
Klasická a středověká tradice	81
Příznačné vlastnosti zákona vznikajícího ze zvyklosti a precedentu	83
Proč musí zákonodárství vyrostlý zákon opravovat	85
Původ zákonodárných sborů	87
Lojalita a suverenita	88
Poznámky	90

V. Nomos: právo svobody	94
Funkce soudce	94
Jak se liší úkol soudce od úkolu hlavy nějaké organizace	96
Cílem jurisdikce je udržování stále pokračujícího řádu v jednáních	97
„Jednání vůči jiným“ a ochrana očekávání	99
V dynamickém řádu v jednáních mohou být ochráněna jen některá očekávání	100
Maximálního souladu očekávání se dosáhne vymezením chráněných oblastí	103
Obecný problém účinků hodnot na fakta	106
„Účel“ práva	107
Artikulace práva a předvídatelnost soudních rozhodnutí	109
Funkce soudce je omezena na spontánní řád	111
Závěry	114
Poznámky	115

VI. Thesis: právo zákonodárství	118
Zákonodárství pochází z nutnosti ustavit pravidla organizace	118
Právo a směrnice: prosazování práva a vykonávání příkazů	119
Zákonodárství a teorie oddělení pravomocí	121
Vládní funkce zastupitelských shromáždění	122
Soukromé právo a veřejné právo	123
Ústavní právo	125
Finanční zákonodárství	126
Správní právo a moc policie	127
„Opatření“ politiky	129
Transformace soukromého práva ve veřejné právo prostřednictvím „sociálního zákonodárství“	130
Mentální posun zákonodárného sboru plně zaměstnaného vládnutím	132
Poznámky	133

Svazek 2

VII. Obecný blahobyť a jednotlivé účely	139
Ve svobodné společnosti spočívá obecné dobro principiálně v tom, že usnadňuje sledování neznámých individuálních účelů	139
Obecný zájem a kolektivní statky	142
Pravidla a neznalost	144
Význam abstraktních pravidel jako vodítek ve světě, v němž je většina jednotlivostí neznámá	146
Vůle a mínění, cíle a hodnoty, příkazy a pravidla a další terminologické problémy	147
Abstraktní pravidla působí jako nejvyšší hodnoty, protože slouží neznámým jednotlivým cílům	149
Konstruktivistický klam utilitarismu	150

Jakákoli platná kritika nebo zdokonalení pravidel chování se musí odehrávat uvnitř daného systému takovýchto pravidel	155
„Zobecnění“ a test univerzálnosti	158
Aby pravidla vykonávala své funkce, musejí být aplikována dlouhodobě	159
Poznámky	160
VIII. Hledání spravedlnosti	163
Spravedlnost je vlastností lidského chování	163
Spravedlnost a právo	165
Pravidla správného chování jsou obecně zákazy nesprávného chování	166
Nejenom pravidla chování, nýbrž také test jejich spravedlnosti je negativní	169
Význam negativního charakteru testu nespravedlnosti	171
Ideologie právního pozitivismu	173
Čistá teorie práva	176
Právo a morálka	181
„Přirozené právo“	184
Právo a suverenita	185
Poznámky	186
IX. „Sociální“ neboli distributivní spravedlnost	195
Pojem „sociální spravedlnosti“	195
„Sociální spravedlnost“ a její vítězný útok na imaginaci veřejnosti	197
Nepoužitelnost pojmu spravedlnost na výsledky spontánního procesu	199
Základní důvod ekonomické hry, v níž může být spravedlivé pouze chování hráčů, nikoli však výsledek	201
Údajná nutnost víry ve spravedlnost odměn	203
Neexistuje žádná „hodnota pro společnost“	204
Význam termínu „sociální“	207
„Sociální spravedlnost“ a rovnost	208
„Rovnost příležitosti“	211
„Sociální spravedlnost“ a svoboda podřízená zákonu	212
Prostorový rozměr „sociální spravedlnosti“	214
Požadavky náhrady za výkon odpudivých prací	216
Odpor ke ztrátě navyklého postavení	218
Závěry	220
Poznámky	223
Dodatek ke kapitole IX. Spravedlnost a individuální práva	228
Poznámky	231
X. Tržní řád neboli katallaxe	233
Povaha tržního řádu	233
Svobodná společnost je pluralistickou společností bez společné hierarchie konkrétních cílů	234
I když velká společnost není jedinou ekonomikou, stále ji drží pohromadě hlavně to, co se vulgárně nazývá ekonomické vztahy	236
Ve společnosti svobodných lidí nemůže být záměrem politiky maximum předem známých výsledků, nýbrž pouze abstraktní řád	238
Hra katallaxe	239
Při posuzování adaptací na změněné okolnosti není relevantní srovnávat nové postavení s dřívějším	242
Pravidla správného chování ochraňují pouze hmotné oblasti, nikoli však tržní hodnoty	244

Souladu očekávání se dosahuje tím, že některá očekávání jsou zklamávána	245
Abstraktní pravidla správného chování mohou určovat pouze šance a ne konkrétní výsledky	246
Specifické příkazy („zásahy“) v katallaxi narušují řád a nemohou být nikdy spravedlivé	248
Záměrem práva by mělo být zvyšovat stejně šance všech	249
Dobrá společnost je ta, v níž je pravděpodobné, že šance kohokoli náhodně vybraného budou co možná největší	250
Poznámky	251

XI. Kázeň abstraktních pravidel a emoce kmenové společnosti	254
Sledování nedosažitelných cílů může zabránit dosažení možného	254
Příčiny oživení organizačního kmenového myšlení	255
Nemorální důsledky morálně inspirovaného úsilí	255
Ve velké společnosti se „sociální spravedlnost“ stává rozvratnou silou	256
Od péče o ty nejbědnější k ochraně etablovaných zájmů	258
Pokusy „opravovat“ tržní řád vedou k jeho ničení	260
Revolta proti kázni abstraktních pravidel	261
Morálka otevřené a uzavřené společnosti	262
Starý konflikt mezi loajalitou a spravedlností	265
Malá skupina v otevřené společnosti	265
Důležitost dobrovolných sdružení	267
Poznámky	268

Svazek 3

XII. Mínění většiny a současná demokracie	273
Postupná ztráta iluzí o demokracii	273
Neomezená moc jako osudová vada převládající formy demokracie	274
Pravý obsah demokratického ideálu	275
Slabost voleného shromáždění s neomezenými pravomocemi	278
Koalice organizovaných zájmů a aparát paralelní vlády	281
Dohoda o obecných pravidlech a o konkrétních opatřeních	284
Poznámky	286

XIII. Rozdělení demokratických pravomocí	289
Ztráta původního pojetí funkcí zákonodárského orgánu	289
Existující zastupitelské instituce byly utvářeny potřebami vlády, nikoli zákonodárství	290
Sbory se specificky zaměřenými pravomocemi nejsou způsobilé vytvářet zákony	292
Charakter existujících „zákonodárných orgánů“ určovaný jejich vládními úkoly	294
Stranické zákonodárství vede k rozkladu demokratické společnosti	297
Konstruktivistická pověra o suverenitě	298
Požadované rozdělení pravomocí zastupitelských shromáždění	299
Demokracie nebo demarchie?	301
Poznámky	303

XIV. Veřejný sektor a soukromý sektor	305
Dvojitý úkol vlády	305
Kolektivní statky	306
Vymezení veřejného sektoru	309
Nezávislý sektor	310
Zdanění a velikost veřejného sektoru	312

Jistota	314
Monopol vlády na služby	316
Informace a vzdělání	318
Další kritické problémy	319
Poznámky	321
XV. Politika vlády a trh	323
Výhody konkurence nezávisí na tom, je-li „dokonalá“	323
Konkurence jako způsob objevování	325
Nejsou-li faktické požadavky „dokonalé“ konkurence splněny, není možné mít firmy k tomu, aby jednaly tak, „jako kdyby“ existovala	326
Výkony svobodného trhu	329
Konkurence a racionalita	330
Velikost, koncentrace a moc	332
Politické aspekty ekonomické moci	333
Kdy se monopol stává škodlivý	336
Problém antimonopolního zákonodárství	337
Nikoli individuální, nýbrž skupinové sobectví je hlavní hrozbou	340
Důsledky politického určování příjmů různých skupin	343
Organizovatelné a neorganizovatelné zájmy	345
Poznámky	346
XVI. Nezdár demokratického ideálu: rekapitulace	348
Nezdár demokratického ideálu	348
„Vyjednávací“ demokracie	348
Kopací míč skupinových zájmů	349
Zákony versus příkazy	350
Zákony a svévolná vláda	351
Od nestejného zacházení k libovůli	351
Oddělení pravomocí na zábranu neomezené vlády	352
Poznámky	353
XVII. Model ústavy	354
Změna k horšímu ve vývoji zastupitelských institucí	354
Smysl modelu ideální ústavy	355
Základní principy	357
Dva zastupitelské sbory s odlišnými funkcemi	359
Další úvahy o reprezentaci prostřednictvím věkových skupin	362
Vládní shromáždění	364
Ústavní soud	365
Obecná struktura autority	366
Mimořádné pravomoci	367
Rozdělení finančních pravomocí	369
Poznámky	370
XVIII. Zadržování moci a sesazení politiky z trůnu	372
Omezená a neomezená moc	372
Mír, svoboda a spravedlnost: tři velká negativa	373
Centralizace a decentralizace	375
Vláda většiny versus vláda zákonů schválených většinou	376
Morální zmatek a úpadek jazyka	377

Demokratická procedura a rovnostářské cíle	379
„Stát“ a „společnost“	380
Hra podle pravidel nemůže nikdy znát spravedlivé zacházení	382
Paralelní vláda organizovaných zájmů a hypertrofie vlády	383
Neomezená demokracie a centralizace	384
Přenesení vnitřní politiky na místní vlády	385
Zrušení monopolu vlády na služby	386
Sesazení politiky z trůnu	387
Poznámky	390
Epilog	392
Tři zdroje lidských hodnot	392
Omyly sociobiologie	392
Proces kulturního vývoje	393
Vývoj sebezáchovných složitých struktur	395
Stratifikace pravidel chování	396
Zvyková pravidla a ekonomický řád	398
Disciplína svobody	399
Znovuobjevení se potlačených primitivních instinktů	400
Vývoj, tradice a pokrok	402
Konstrukce nové morálky, která má sloužit starým instinktům: Marx	403
Destrukce nepostradatelných hodnot vědeckým omylem: Freud	406
Karta se obrátila	408
Poznámky	408